

І. А. Вишня

Молдовани

МОЛДОВАНИ – нація, основне населення Молдови. Самоназва – молдовень. Процес формування М. розпочався на поч. 1-го тис. н. е. на тер. рим. провінції Дакія (сучасна зх. частина Румунії) на базі фракій. племен. Знач. вплив на їхню культуру спочатку мали роман., згодом – слов'ян. народи. У 14 ст. сформовано Молд. князівство, тоді ж виникла молд. народність. У 2-й пол. 19 ст. сформувалася молд. нація. Заг. чисельність – бл. 3,3 млн осіб: 2,7 млн – у Молдові, 156 тис. – у РФ, 68 тис. – в Італії, 21 тис. – у Португалії, 19 тис. – у Казахстані. Поч. переселення М. на укр. землі в 16 ст. знач. мірою був зумовлений експансією Речі Посполитої та Осман. імперії й посиленням експлуатації з боку місц. поміщиків. Первісно молд. поселення виникали на Правобережжі, у межиріччі Дністра та Пд. Бугу, після захоплення Рос. імперією Пд. України й Криму в 2-й пол. 18 ст. та поч. колонізації цих земель – у степ. Причорномор'ї. Так, 1754 на тер. т. зв. Нової Сербії (пн. частина сучас. Херсон. обл.) переселилося 2,9 тис. М., що становили 78 % від заг. кількості переселенців. За переписом насел. 1764, на тер. майбут. Херсон. губ. проживало 5,4 тис. М. чол. статі (14,3 % від заг. кількості). Багато їх було у військ. поселеннях Молд. гусар. полку (сформов. 1769), розташ. на межі Єлисаветгр. провінції та земель Війська Запорозького (нині тер. Кіровогр. обл.). М. становили переважну більшість насел. Бессарабії, що 1812 увійшла до складу Рос. імперії (за переписом 1897 – 920 тис., 1930 – 1,6 млн осіб). Таким чином, на поч. 20 ст. більшість М. у Рос. імперії мешкали на тер. Бессараб., Поділ. і Херсон. губ. Після її розпаду 1918 Бессарабію приєднано до Румунії. 1924 у складі УСРР організовано Молдавську Автономну Радянську Соціалістичну Республіку. 1940 на тер. більшої частини Бессарабії, що входила до складу СРСР, і Молд. Автоном. РСР створ. Молд. РСР (від 1991 – Респ. Молдова). Частка етніч. М. у Респ. Молдова становить 75,8 %. Станом на 1926 в Україні мешкало 257 тис., 1939 – 230 тис., 1959 – 241 тис., 1970 – 265 тис., 1989 – 324 тис., 2001 – 258 тис. М. (четверта за чисельністю етнічна група). Найбільше – у Одес. (2001 – 123 тис.), Чернів. (67 тис.), Микол. (13 тис.), Кіровогр. (8 тис.), Донец. (7 тис.) обл. Компактно М. проживають також у Херсон., Вінн., Полтав. обл., АР Крим і Севастополі. 1970 рідною назвали мову своєї національності 83 % М. (рос. – 11,3 %, укр. – 5,2 %), 1979 – 79,9 % (рос. – 14,1 %, укр. – 5,7 %), 1989 – 78,0 % (рос. – 15,5 %, укр. – 6,1 %), 2001 – 70,0 % (рос. – 17,6 %, укр. – 10,7 %). Після здобуття Україною та Молдовою незалежності 1991–2004 відбулося значне скорочення

чисельності українців у Молдові (на 47 %) та М. в Україні (на 57 %). Переважна більшість М. в Україні проживає у сільс. місцевості. Станом на 2018 функціонувало 4 заклади заг. середньої освіти з молд. мовою навч. (усі – в Одес. обл.), а також низка молд. нац.-культур. т-в у Одес., Чернів., Кіровогр., Запоріз., Київ. обл.

Рекомендована література

1. Наулко В. Хто і відколи живе в Україні. К., 1998;
2. Орлик В. М. Молдавська національна меншина в Україні (1919–1923 рр.). Кр., 1998;
3. Етнонаціональні процеси в Україні: історія та сучасність. К., 2001;
4. Тучинський В. А. Участь молдовського народу у військовій колонізації Півдня України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. // Наук. зап. Вінн. пед. університету. Сер. Історія. 2004. Вип. 7;
5. Розвиток етнонаціональних відносин в Україні: Стан. Тенденції. Перспективи. К., 2007;
6. Гладченко І. Спірні питання в українсько-молдовських відносинах (1991–2016): історія та перспективи врегулювання // Емінак. 2016. № 2.

Бібліографічний опис:

Молдовани / І. А. Вишня // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-68448>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).